

Timo Hellenberg, valt.tri., toimitusjohtaja, Hellenberg International Oy

Paasikivi-seuran esitelmä 3.2.2014 Helsinki

Taustaa – Mikä on ”Ukraina – rajamaa”?

Kunnianarvoisa puheenjohtaja, arvoisat Paasikivi-seuran jäsenet, hyvät kuulijat,

On kunnia puhua presidentti J.K. Paasikiven perintöä vaalivassa seurassa. Tällä foorumilla on erittäin tärkeä yhteiskunnallinen merkityksensä, keskustelun herättäjänä, ja sanoisinko paasikiviläisen reaalipolitiikan kehittäjänä kotimaan tulevaisuuden tueksi. Kiitän edellistä puheenjohtajaa Martti Häikiötä ja nykyistä puheenjohtajaa Matti Vanhasta aloitteellisuudesta tämän esitelmän toteuttamiseksi. Puheenvuoroni koostuu kolmesta osasta; muistiinpanoistani tähänhetkisestä tilanteesta Ukrainassa, sen jälkeen havainnollistan Kiovan katunäkymiä kuvien ja karttojen avulla ja lopuksi toivon, että saamme aikaan vilkkaan ja vivahteikkaan keskustelun.

Ensimmäinen kosketuspintani Ukrainaan tapahtui 90-luvun lopulla järjestäessäni *Ukraina ja EU:n laajentuminen* -seminaaria Helsingin yliopistossa. Tuolloin ajatus maan EU-jäsenyydestä tulevaisuudessa loisti mielessäimme kuin kaukainen tähtikuvio, mutta sen puolesta kannatti järjestää yleisötilaisuus, etenkin kun saimme paikalle sekä Ukrainasta että Suomesta arvovaltaisia puhujia. Nyt olen asunut maassa kolmisen vuotta ja tehnyt havaintoja kansalaistasolla sekä osittain ammattini puolesta muun muassa NATO:n ja Ukrainan hallinnon välisissä pyöreän pöydän tapaamisissa sekä puheenjohtajana että esitelmäitsijänä. Olen myös osallistunut lukuisiin siviiliturvallisuutta käsitteleviin paneeleihin Ukrainan presidentin alaisen kansallisen strategian tutkimuksen instituutissa. Kuulun tietenkin myös Kiovan Suomalaiseen Saunaseuraan ja kirjoitan satunnaisesti arkipäivän kolumneja Ukrainian Weekly lehteen.

Ukraina – suuri, mutta tuntematon rajamaa

Ukraina on pinta-alaltaan Euroopan toiseksi suurin – ja 46 miljoonan väkiluvullaan seitsemänneksi suurin valtio. Ja karttaan kannattaa suomalaistenkin katsoa: Kiovaan suora lento Helsingistä vie vajaan kaksi tuntia. Ukraina on rajamaa, ja sijaitsee strategisesti

tärkeällä paikalla Euroopan Unionin ja Venäjän välissä. Molemmista ilmansuunnista nousee säännöllisesti esiin kommentteja ja Ukrainasta moitteita muiden puuttumisesta Ukrainan sisäisiin asioihin. On muistettava, että Ukraina on ollut olemassa nykyisten rajojen sisällä vasta II:n maailmansodan jälkeen. Krimin niemimaa liitettiin Ukrainan yhteyteen vasta 1954 neuvostojohdon aloitteesta juhlistaa kansojen välistä yhteyttä – tätä päätöstä lienee kaduttu useampaan kertaan. Kolme Länsi-Ukrainan aluetta - Lviv, Ivano-Frankivsk ja Ternopil liitettiin Neuvostoliittoon vasta toisen maailmansodan jälkeen kuuluttuaan aiemmin Puolaan ja vielä aiemmin kaksoismonarkiaan. Myös Karpaattien vuoriston länsipuolella sijaitseva Transkarpatia liitettiin Neuvostoliittoon vasta juuri ennen toista maailmansotaa. Alue on tunnettu partisaaneistaan sekä upeasta luonnostaan. Ukraina itsenäistyi Neuvostoliitosta naapureidensa tavoin vuonna 1991.

Maan itä- ja etelä-osat ovat vahvasti venäjänkielistä ja Venäjään läheisemmässä yhteydessä olevaa asutusta siinä missä länsi – ja pohjoisosat ovat Puolaan ja Eurooppaan liitoksissa olevaa. Tästä on syntynyt jännitteitä kautta maan itsenäisyyden.

Suomen tavoin Ukraina on rajamaa. Molemmat ovat olleet autonomisia ennen itsenäisyyttään. Toisaalta siinä missä Suomen autonomia jatkui 200 vuotta Ukrainalla se katkesi sadoiksi vuosiksi. Suomen ja Ukrainan historialliset kohtaamiset kulminoituvat Pultavan taisteluun 1709, Raatteen tien taisteluun 1940 sekä osittain tuntemattomampana pysyneen Wiking-divisioonan taisteluihin eteläisessä Ukrainassa. Divisioonassa palveli kesäkuusta 1941 kesäkuuhun 1943 suomalainen vapaaehtoispatallioona *Finnische Freiwilligen Battailon der Waffen-SS*.

Kylmän sodan aikana Suomi tuli tutuksi ukrainalaisille ikäänkuin mallimaana, johon ehkä joskus heilläkin olisi mahdollisuuksia. Kiovasta löytyy tänäkin päivänä yleisesti tunnettu Tampere-katu sekä romahtamispisteessä oleva Tampere-talo.

Itsenäisyyden vaikea alkua - demokratia ei synny päivässä

Kun vuonna 2004 Ukrainassa järjestettiin presidentinvaalit, ei Länsi-Ukrainan tukema länsimielinen Viktor Juštšenko eikä maan teollistuneen itäosan venäjänkielisten seutujen ja Venäjän tukema Viktor Janukovyč onnistunut keräämään yli puolta annetuista äänistä. Vaalien toisen kierroksen järjestelyissä ilmenneiden epäselvyyksien ja niiden aiheuttamien joukkoprotastien vuoksi päädyttiin Oranssiin Vallankumoukseen. Ukrainan korkein oikeus päätyi vaalien toisen kierroksen uusimiseen. Kun nyt juttelen Kiovan kaduilla kansalaisten

kanssa kuulen tämän tästä, että kymmenen vuotta sitten toteutunut Oranssi vallankumous oli iloa ja juhlaa, tämä Euromaidan on aivan toista luokkaa, **elämän ja kuoleman** kysymys.

Ukrainan pääministeriksi nimitettiin vaalien jälkeen Juštšenkon näkyvä liittolainen Julija Tymošenko. Perustuslakia muutettiin lähtien entistä enemmän parlamentaariseen suuntaan. Oranssit voimat ajautuivat kuitenkin pian keskinäisiin riitoihin ja Tymošenkon hallitus erotettiin syyskuussa 2005. Maaliskuun 2006 parlamenttivaaleissa Janukovyts johti Alueiden puolueen vaalivoittoon ja suurimmaksi puolueeksi. Vuonna 2008 Ukraina ajautui monen muun itäeuroopan maan tavoin pahaan talouskriisiin.

Vuonna 2010 Janukovitsh valittiin Ukrainan presidentiksi. Ensi töikseen presidentti teki Venäjän kanssa ns. Harkovan sopimuksen, jolla Venäjän Mustan meren laivaston vuokra-aikaa Krimillä jatkettiin vuoteen 2042, ja Ukraina sai puolestaan alennusta kaasun hintaan. Kesäkuussa 2010 Ukraina päätti luopua Nato-jäsenyyden tavoittelusta, ja siirtyi ns. non-bloc- ajatteluun. Ukraina on kuitenkin osallistunut Naton laivastoharjoituksiin ja kehittänyt kahdenvälistä koulutusyhteistyötä muun muassa Yhdysvaltain kanssa.

Joulukuussa 2010 Tymošenko ja entinen sisäministeri Juri Lutsenko joutuivat oikeuden eteen syytettynä valtion varojen väärinkäytöstä. Tymošenkon syytteisiin lisättiin myöhemmin vallan väärinkäyttö kaasukaupoissa Venäjän kanssa. Hänet tuomittiin vankeuteen seitsemäksi vuodeksi lokakuussa 2011.

Kohti EU:n ja Ukrainan välistä assosiaatiosopimusta – ja täyskäännös

Euroopan unioni ja Ukraina neuvottelivat assosiaatiosopimuksesta ml syvä ja kattava vapaakauppasopimus viiden vuoden ajan. Sopimus toisi Ukrainan EU:n sisämarkkinoille, houkuttelisi maahan investointeja ja ehkä jonain päivänä johtaisi EU jäsenyyteen.

Huolimatta kuoppaisesta tiestä sopimus saatiin parafoitua keväällä 2012, mutta se jälkeen tilanne jumiutui mm. Tymoshenkon. Elokuussa 2013 Venäjä alkoi käyttää lisääntyvässä määrin tullirajoitteita, elintarvikemääräyksiä, ja lopulta kauppa lähes tyrehtyi. Assosiaatiosopimuksen puolesta alkoi puhua Ukrainan johtokin, ja syyskuun lopulla hallitus hyväksyi istunnossaan sopimuksen. Assosiaatiosopimus oli määrä allekirjoittaa Vilnassa EU:n ja Ukrainan välisessä huippukokouksessa 28-29. marraskuuta.

Marraskuun 21. päivä Ukrainan hallitus virallisesti päätti luopua assosiaatiosopimuksen allekirjoituksen valmisteluista. Sattumaa tai ei, Ukrainan *europalaistumisen* (tai siihen palaamisen) voidaan katsoa alkaneen jo kymmenen vuotta aiemmin kun maa kirjasi perustuslakiinsa pyrkimyksensä lähentyä sekä Euroopan unionia että Natoa.

EuroMaidan, AntiMaidan, Automaidan, titushkit – mielenosoitusten monet kasvot

Maidan tarkoittaa aukiota. Euromaidanilla tarkoitetaan rauhanomaisia mielenosoittajia Kiovan keskustan itsenäisyysaukiolla, mutta myös muissa kaupungeissa ympäri Ukrainaa. AntiMaidanilla tarkoitetaan hallitusta ja presidenttiä kannattavia kansalaisia. Titushkit puolestaan ovat maksettuja hitmaneja, jotka tekevät, mitä pyydetään ja ovat hallitusta kannattavien puolella. Automaidan on autoletka joka käyttäytyy mielenosoituksellisesti.

Hallituksen täyskäännös oli pettymys Euroopan Unionille, mutta vielä enemmän niille ukrainalaisille, jotka olivat laittaneet Ukrainan tulevaisuuden sopimuksen varaan: demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamisen, oikeuslaitoksen perinpohjaisen uudistamisen, korruption kitkemisen, ja yleensä asteittaisen elintason nostamisen. EU-lähentymistä kannattavat kansalaiset olivat päättäneet eurointegraatiosta tukevasta marssista 24.11. jo aiemmin, mutta tapahtumien myötä siitä syntyi massatapahtuma myös hallituksen politiikkaa vastaan. 29/30.11. välisenä yönä erikoisjoukot, berkutit, päättivät puhdistaa maidanin kansalaisista, tämä päätyi tarpeettomaan voimankäyttöön, sai aikaan kymmenittäin loukkaantuneita. Maidanilla käytettiin raskainta mahdollista voimaa mitä sisäministeriöllä on hallussaan. Opiskelijoiden pahoinpitely sai entistä enemmän mielenosoittajia kadulle, alettiin pystyttää teltoja ja syntyi ns EuroMaidan..

Toisen kerran mielenosoittajat yritettiin murtaa noin 10 tunnin hyökkäyksellä 10.11., mutta Maidan piti pintansa. Kaupungin valtasi keskiajantunnelma Mihailovin luostarin kellonsoittajan soittaessa hätäsoittoa tuntikausia – haastattelunsa mukaan tämä oli tapahtunut edellisen kerran 1240-luvulla mongolien hyökätessä Kiovaan. Ukraina syöksyi syvään poliittiseen kriisiin. EuroMaidan alkoi hyvin rauhanomaisena tapahtumana, jossa etusija oli kansalaisilla, ei niinkään oppositiolla, oli sovittu, ettei puolueiden liput heilu Maidanilla, vaan käytetään Ukrainan lippuja ja EU-lippuja. Mielenosoitukset ovat jatkuneet nyt 2,5 kuukautta, eikä loppua tällä erää näy. Joka sunnuntai EuroMaidan on kerännyt +/- 100 000 kansalaista – nuoria, pariskuntia, eläkeläisiä.

Konfliktin juuret ovat syvällä Ukrainan geopoliittisessa ja väestörakenteellisessa järjestelmässä. Länsiosat ovat entistä Itävaltaa ja Puolaa ja niillä on jo nyt paljon suoraa yhteistoimintaa yritysten ja yliopistojen kanssa. Toisaalta idässä ja etelässä maa on pitkälti neuvostoperinteistä ja maan teollisuus huomattavalta osin vanhentutta raskasteollisuutta, jolla ei kilpailla lännen avautuvilla markkinoilla. Suomen tavoin suurin vientimarkkina Ukrainalle on Venäjä. Venäjä pelaa tärkeää roolia myös pääasiallisena energian tuojana. Edelleen konfliktin juuret ovat 2000-luvun puolivälissä, jolloin nykyinen presidentti palasi valtaan ja parlamentaarisen järjestelmän muutos käynnistyi yhä presidenttikeskeisempään malliin. Kansalaisten kohdalla tyytymättömyys on jäytännyt Oranssivallankumouksen ajoilta lähtien. Vallankumous ei vienyt parempaan maailmaan vaan valtaa käyttävät sortuivat ajamaan omia etujaan kansalaisten intressien sijasta. Kansalaiset ovat olleet pettyneitä, ja ajatuksena tuntuu olleen, ettei mikään muutu, olo vallassa kuka hyvänsä. Tältä pohjalta katsoen EuroMaidania voi pitää melkoisena kansalaisten voimannäytteenä: he haluavat vaikuttaa, he haluavat muutoksia parempaan. Lisämakunsa soppaan tuovat lähestyvät presidentin vaalit vuonna 2015, ja nykyinen presidentti halunnee jatkaa.

Itse huomasin merkit myrskystä pari vuotta sitten maahan muutettuumme. En aluksi uskonut puheita korruptiosta niin pahaksi tai että demokratiakehitys olisi olematonta – ajattelin, että siinä länsi ja itä pelaavat peliään kuten ovat Ukrainan maaperällä tehneet vuosisatojen ajan. Arkielämän kautta, erilaisten meikäläisittäin tyrmistyttävien oikeustapausten, sekä yrityksiä että kansalaisia koskevien kautta, aloin lopulta hyväksyä ajatuksen ”erilaisesta Ukrainasta”, maasta jota on mahdoton ymmärtää per se, se pitää kokea, sulatella ja antaa aikaa, tai sylkäistä pois.

Oikeusvaltioperiaatteiden loukkaukset, julkisten hankintojen kähminnat, terveydenhoitopalvelun katastrofaalinen taso ja vaikkapa liikennesääntöjen puuttuminen peräänkuuluttavat muutoksia, ellei peräti totaalista reformia maahan. Oma lukunsa on rapistuva infrastruktuuri, jonka maksajaksi tuskin riittää Euroopan, saati Venäjän tuki.

Käynnissä olevaan selkkaukseen ja sen ennusmerkkeihin kiinnitin huomiota sattumoisin syntymäpäivänäni 14.10. Kreshtatik-pääkadulla pidetyn mielenosoituksen aikana, jossa satuin olemaan ukrainasta adoptoimamme bulldoggin Olegin kanssa kävelyllä. On vaikea unohtaa kun noin 30.000 mielenosoittajaa täytti kadut. Käsin kosketeltava tuska paistoi ihmisten mielistä, epätoivo ja vaikuttamisen mahdottomuus, ikäänkuin enteilisi jotain tulevaksi.

Ukrainassa on koko sen Neuvostoliiton jälkeisen itsenäisyyden ajan vallinnut poliittisen kaupankäynnin ilmapiiri, eikä sen hallintojärjestelmää ei sinällään voida verrata eurooppalaisiin malleihin vaan pikemminkin klaaniyhteiskuntaan. Nämä ovat bisnesoligarkkien ympärille muodostuneita valtaklikkejä sekä toisaalta jakautuneet alueellisiin blokkeihin.

Mainittakoon, että vuonna 2013 ilmi tuli 101 toimittajiin kohdistunutta pahoinpitelyä. Tämä on vain murto-osa toteutuneista tapauksista. On mahdotonta sanoa mikä taho tai mitkä voimat näitä tuottavat, mutta varmaa on, että kansainvälisen median huomio ja länsimainen painostus on omiaan hillitsemään tätä. Pahoinpitelyt ja katoamiset ovat omiaan ruokkimaan pelon ilmapiiriä ja toisaalta rapauttamaan jo pohjamudissa olevan luottamuksen valtaa pitävien ja kolmen oppositiopuoleen ja mielensoittajien välillä.

17.12. Ukraina ja Venäjä allekirjoittivat 14 sopimusta. Venäjä tarjosi apuaan 15 miljardin dollarin lainoituksella sekä lupauksella alentaa maakaasun tuontihintaa. Maakaasun tuonti on vähentynyt merkittävästi puolittuen parin viime vuoden aikana vajaan 30 miljardiin kuutiometriin kaasua.

Oli paljon spekulointia ilmassa josko presidentti Janukovits olisi allekirjoittanut jo salaa tullionisopimuksen Venäjän kanssa. Tätä on vaikea uskoa, miksi salassa, miksi etukäteen. Lisäksi Venäjän viime viikolla uudelleen käynnistämät talouspakotteet ja rahoitustuen jäädyttäminen odottamaan uuden hallituksen muodostamista viittaavat homman olevan vielä työstön alla.

6.12. oppositiovoimat perustivat Kiovan itsehallintoalueen. Samalla muodostettiin lukuisia komissioita ja työryhmiä hoitamaan Maidanin käytännön asioita. Muodostettiin myös vapaaehtoinen vartiointipalvelu, johon kuka tahansa voi rekisteröityä. Sittemmin viime viikolla samaiset henkilöt vannovivat valan Ukrainan kansalle ja allekirjoittivat ensimmäisen Kansalliskaartin.

7.12. Shaakashvili saapui Kiovaan ja piti puheen keskusaukio Maidanille. Mahtoiko hän olla liian optimistinen, siitä että ukrainalaiset hyppäävät hänen vauhdittamaan retkikelkkaan vai olisiko ollut niin että ukrainalaiset ovat sittenkin patriootteja, jotka eivät tarvitse neuvoja ulkopuolisilta? Maidanilla on ovat käyneet puhumassa monet europarlamentaarikot, Maidanin aukiolla ovat tervehtineet kansaa Korkea edustaja Ashton

ja USA:n varaulkoministeri Nuland. EuroMaidanilaiset ovat olleet tyytyväisiä kannustuksesta, valtaa pitävät tuskin ovat ilahuneet tästä.

Hallituksen vaihtoa halutaan yhtenäisesti sen sijaan presidentin välitöntä eroa ei ehkä enään siinä määrin näe opposition yhtenäisenä kannanottona kuin aiemmin. Kovinta linjaa ajaa Svoboda (vapaus) puolue jonka kannattajat pitävät siis hallussaan Kiovan kaupungintaloo. Tämä siipi on radikaaleinta mahdollista eikä välttämättä ota vastaan käskyjä puoluejohdolta tässä tilanteessa.

Ukraina ottaa hoitaakseen CIS maiden puheenjohtajuuden alkaneena vuotena. Tavoitteekseen maa on asettanut vapaakaupan edistämisen sekä ulottamisen koskemaan palvelusektoria ja energiaverkkoja. Ukraina saa puheenjohtajuuteensa tukea Valko-Venäjältä ja Kazakstanilta.

Mikä on ajankohtainen tilanne?

16.1. parlamentin enemmistö hyväksyi epädemokraattisella menettelyllä epädemokraattisia lakeja mielenosoitusten taltuttamiseksi kansalaisten, ulkomaan rahoitusta saavien kansalaisjärjestöjen tulisi rekisteröityä, *ns foreign agent* -laki, kypäräkielto mielenosoituksissa, kielto liikkua yli viiden auton kolonnana jne. perusoikeuksia kaventamalla, mm. toimittajien vapauksia vähentämällä.

Tässä tehtiin väärä tilannearvio, ja kytevä tilanne räjähti pienen, mutta radikaalin siiven ryhtyessä vstustamaan berkuteja Molotovin cocktaileilla. Eurooppa-aukiolla linnoittaminen kiihtyi ja auton renkaat paloivat loimuten yössä, lähipuistot ja aukiot on hakattu tyhjäksi lumesta ja jäästä, tuhansia säkkeitä kannettu barrikaadeiksi, jotka tehty armeijamaisella ammattitaidolla; autonrenkaita on ensimmäisessä muurissa, jotka sytytetään palamaan, välissä jäädytetty kenttää ja sitten 4-5m korkea muuri, josta ei mennä kuin tankilla läpi. Tällaisia vallituksia on siis satoja metrejä ympäri Kreshatik-pääkatua, keskusaukio Maidania sekä Eurooppa-aukiolla, joka on siis uusin ja viimeisin rintamalinja. On hieman väärä tulkinta puhua pelkästään äärioikeiston roolista, etulinjassa on myös ihantavallisia kansalaisia, naisia ja miehiä, kaikista ikäluokista. Koska valtaa pitävät eivät kuuntele kansalaisiaan, he ovat päättäneet ryhtyä järeämpään toimintaan.

Hrushevskoho katu Dynamo-stadionin edessä on siis taistelukenttä tässä jo kaksi kuutautta kestäneessä konfliktissa. Taistelun siirtyminen rauhanomaisesta keskusaukion miehittämisestä tähän offensiiviseen Eurooppa-aukion ja hallintorakennusten valtauksen

lähti liikkeelle presidentin vahvistettua vapaan mielenosoituksen ja puheen kieltävät lait. Sen jälkeen yli 100 miliisiä on loukkaantunut, suurin osa 19.1. kahakoiden yhteydessä. Ilmeisesti noin 10 ihmistä on menehtynyt mielenosoituksissa. Alustavien tietojen mukaan kolme kuoli mellakkapoliisin luoteihin 19.1. jotka myöhemmin todettiin ns täyteisiksi, samoja käytetään mm ajoneuvon pysäyttämiseen tai suurriistan metsästykseseen. Yksi nuori mielenosoittaja kuoli pudotessaan taistelukentän keskukseksi muodostuneen Eurooppa-aukion laidalla olevan Dynamo-stadionin portin päältä heittäessään Molotovin cocktailia. Pidin tätä erityisen koskettavana tapahtumana. Useita toimittajia on kadonnut, maidanin aktivisteja on löydynt metsästä kidutettuna tai paleltuneena. Kymmeniä ihmisiä on kateissa. Kaksi miliisiä on tapettu.

Mieleeni jäi mielenosoittaja "Sergein" sanat kun pyysin häntä pysymään turvassa ; "We are already out of this world. But we are human beings..."

Ukrainan ehkä noin 10 alueella vallattu kuvernöörin hallintorakennus – jotkut erikoisjoukot ovat saaneet takaisin haltuun. Marinskin keskuspuistossa näin viime viikolla noin 4000 berkut erikoisjoukkojen miestä, sekä parisataa "titushkia", jotka ovat siis palkattuja häiriköitä, jotta saataisiin aikaan väkivaltaisia yhteenottoja. Vastassa on tuhansia mielenosoittajia joista muutama sata ns sotatilaan varustautunutta miestä, afgaaniveteraaneja, tataareja, kaivosmiehiä, yksityisten turvapalveluiden kavereita jne. Sisäministeriön tietojen mukaan tarvitsevat kuitenkin noin 8000 miestä ja panssariajoneuvoja vallataksseen tilanteen haltuunsa ja ottaakseen kontrollin keskustassa. Loukkaantuneita mielenosoittajia ei uskalleta viedä enää sairaaloihin, koska siellä on sieppauksen uhka päällä. Entinen puolustusministeri kehoitti kansalaisia ottamaan lailliset aseensa ja aloittamaan partionnin maidanilla ja lähikaduilla. Saamani tiedon mukaan 500 internal troopsin miestä on kerralla vuorossa ja vahvistettuna 300 berkutilla etulinjassa, 2t välein vaihto, berkuteja koko maassa vain noin 4000 miestä.

29.1. Ukrainan ensimmäinen presidentti Leonid Kravcuk piti puheen parlamentin istunnossa. Omien sanojensa mukaan elämänsä tärkeimmän. Hänen mukaansa maa on sisällissodan partaalla, ja mielenosoitukset ovat kääntyneet vallankumoukselliseksi toiminnaksi. Kravchukin mukaan maahan tarvitaan keskinäisen luottamuksen ilmapiiri rauhanomaisen ratkaisun löytämiseksi. Hän viittaisi valtaapitävään alueiden puolueeseen toteamalla, että jos enemmistö pakottaa vähemmistön polvilleen, tämä ei toteudu. Samoin

hän antoi takaisin oppositiolle toteamalla, ettei myöskään ole oikein. että oppositio jakelee ultimaatumeja hallitukselle, hänen mukaansa Ukrainan tulevaisuutta ei tule vaarantaa jonkun oppositionjohtajan kunnianhimmolla.

Loppujen lopuksi presidentin ja opposition välisissä neuvotteluissa saatiin aikaan 16.1. hyväksytyjen lakien peruuttaminen. Tämä on erinomainen asia. Myönnytyksenä mielenosoittajille voidaan katsoa myös pitkäaikaisen pääministerin ero. Hallitus jatkaa niin kauan kuin uusi on nimitetty.

29.1. Ukrainan parlamentti hyväksyi ns. armahduslain, jonka mukaan rauhanomaisissa mielenosoituksissa vangitut vapautetaan, jos oppositiovoimat palauttavat osan vallatuista rakennuksista ts lähinnä Kiovan kaupungintalo ja maakunnissa vallatut kuvernöörien virastot. Tarjous on voimassa 15 päivää. Huomionarvoista on siis kaupankäynti ja toisaalta se että kaikkia vallattuja rakennuksia ei vaadita palautettavaksi kuten opposition päämajana toimiva Ammattiliittojen talo, mutta koska luottamusta ei ole lainkaan, kuinka mielenosoittajat luopuisivat kovalla työllä ja uhrauksilla saavuttamistaan voitoista?

Tuoreiden lausuntojen mukaan sekä oppositiojohtajat Klitschko että Tjahnibok pitävät lain voimaantumista tilannetta pahentavana ja kiristävänä. Tunnelma on erittäin jännittynyt.

Painetta lisää toisaalta Venäjän painostus kauppapakotteisiin palaamisella ja toisaalta lainoituksen jäädyttämisellä kunnes on uusi hallitus. Toisaalta vaakakupissa ovat EU:n mahdolliset sanktiot pidemmällä aikavälillä ja erityisesti Yhdysvaltain henkilökohtaiset viisumikiellot ja mahdolliset vastatoimet, mikäli asiassa ei päästä rauhanomaiseen ratkaisuun.

Voidaanko kriisi vielä ratkaista rauhanomaisesti? Vai mennäänkö kohti sisällissotaa – vuonna 2014 , keskellä Eurooppaa?

Assosiaatiosopimus on kunnianhimoisin sopimus, mitä EU on tarjonnut kolmannelle maalle. Se toisi toteutuessaan Ukrainan lainsäädännöllisesti lähemmäksi EU:ta, muun muassa ympäristöasioissa, kuluttajaoikeuksissa, ruokaturvallisuudessa, koulutuksessa, kilpailuasioissa ja hallinnon ja rahoituksen hallinnoinnin osalta. Tämä olisi erinomaista keskivertoukrainalaisille ja ulkomaalaisille. Mutta akuuttiin kriisiin tästä ei ole apua.

Toisaalta meillä EU:ssakin ollaan montaa mieltä siitä, mitä Ukrainalle tarjotaan, mitä olisi pitänyt tarjota tai olisiko ollut parempi olla tarjoamatta mitään. Pekka Sutela kirjoitti joulukuussa artikkelin, jossa esitteli kantansa tilanteeseen otsikolla "Ukraine spared EU and

itself". Olen tuntenut tohtori Sutelan pitkän ajan itäisen Euroopan asioiden yhteydessä. Tällä kertaa voin kuitenkin sanoa, että olen hänen kanssaan asiasta täysin samaa mieltä. Ukraina ei kestä toista vallankumousta tässä tilanteessa. Ainoa lääke on perusteelliset pyöreän pöydän keskustelut, asteittainen luottamuksen rakentaminen ja konsensuksen hakeminen presidentin ja opposition kesken, toisin sanoen tiekartan rakentaminen demokratian, maan hallinnon, instituutioiden ja ennenkaikkea oikeusvaltion täydelliseksi uudelleen rakentamiseksi. Ennen tätä urakkaa puheet assosiaatiosta tai peräti EU-jäsenyydestä, johon eräät EU-maat ovat sortuneet viittaamaan, voidaan unohtaa pahemman sekasorron välttämiseksi. Ukrainan on ensin selvitettävä oma sisäinen tilansa, tiedettävä, mitä se haluaa, mihin se on menossa, onko saavutettavissa sellainen strateginen maali, joka takaa kansallisen yhtenäisyyden tulevaisuuden haasteissa. Ei ole Euroopan unionin eikä Venäjän etu saada naapurikseen taloudellisesti romahtanut ja sisällissotaa käyvä maa. Mikä sitten on Euroopan vastuu Ukrainan tapahtumista, tästä toivon keskustelua meidän paasikiviläisten keskuudessa tänä iltana. Mikä on Venäjän vastuu tapahtumista? Mitä olisi pitänyt tehdä toisin?

Tärkeintä tällä hetkellä olisi, että väkivaltaa ei käytetä, ja pyritään ratkaisemaan kriisi sanoilla, ja uudella dialogilla. (vrt. Suomi/ vaikeista tilanteista on päästy yli kansallisella konseksuksella). Mikäli voimankäyttö on ainoa tie, se lupaa hyvin pitkää kriisiä, jonka lopputulosta ei voi ennustaa. Vaikka valtaa pitävät onnistuisivat kukistamaan mielenosoittajat tällä erällä, tyytymättömyys jää kytemään.

Mitä kansainvälinen yhteisö voi tehdä? Ilman muuta on tärkeää pitää yhteyttä Ukrainan johtoon hyvin korkealla tasolla tilanteen lievittämiseksi. Olen ymmärtänyt, ettei Ukraina halua ns. välittäjää, ja katsovat selviävänsä omin avuin, mutta mikäli tilanne ei selviä, olisi haettava mahdollisimman objektiivinen ja neutraali välittäjä.

Ukrainassa on useita ns oligarkkeja, erittäin rikkaita ja vaikutusvaltaisia, joista monilla on kauppaa Eurooppaan ja Venäjälle, ja jotka varmasti ymmärtävät, että tilanteen eskaloituminen entisestään ei ole kenenkään etu loppupeleissä. Muutamia heistä ovatkin jo antaneet lausuntonsa rauhanomaisen ratkaisun puolesta (Ahmetov, Firtash, Poroshenko, joka on opposition puolella). Olisi toivottavaa, että he yhä enenevässä määrin osallistuvat omalta osaltaan pyrkimykseen pelastaa Ukraina. Poikkeuslait ja sisällissota eivät ole oikea vastaus kriisiin.

Mikäli kävisi niin, että istuva presidentti häviäisi presidentin vaalit, seuraavan tulisi olla hyvin viisas valtiomies, koko kansan presidentti, mikä vallitsevissa oloissa on hyvin vaativa tehtävä. Ei riitä, että pärjää Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen kanssa, vaan on muistettava, että Ukrainalla on iso naapurimaa, jonka kanssa on myös luotava hyvät ja toimivat poliittiset ja kaupalliset suhteet itsenäisenä Ukrainana.

Summa summarum; Ukrainan historia toistaa itseään ja kärsijöinä ovat tavalliset kansalaiset joiden mitta on tullut täyteen. Nämä naiset, miehet, lapset muodostavat oppositiorintaman kaikkialla maassa ja he uhmaavat kidnappaamisen, vangitsemisen ja yleisen kostonkierrettä.

Seuraammeko tätä kehitystä Suomesta kuten tähän saakka vai voisimmeko tehdä jotain?

Kiitos.